U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Michala Mazance a soudců JUDr. Jana Passera a Mgr. Davida Hipšra v právní věci žalobce **JUDr. Josefa Cupky, správce konkursní podstaty úpadce Ing. P. C.,** proti žalovanému **Finančnímu ředitelství pro hl.m. Prahu**, Štěpánská 28, Praha 1, o žalobě proti rozhodnutím žalovaného ze dne 7. 8. 2006, čj. FŘ-11221/15/06, čj. FŘ-11219/15/06, čj. FŘ-11222/15/06, v řízení o kasační stížnosti Ing. P. C., proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 24. 4. 2009, čj. 5 Ca 318/2006 - 71,

takto:

I. Kasační stížnost Ing. P. C. **se odmítá**.
II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

Finanční ředitelství pro hl. m. Prahu v návětě uvedenými rozhodnutími zamítlo odvolání Ing. P. C. proti rozhodnutím Finančního úřadu pro Prahu 5, kterými správní orgán I. stupně zamítl pro opožděnost odvolání proti platebním výměrům na daň z příjmů fyzických osob za zdaňovací období roku 1999, listopadu a prosince 1997 a roku 1998.

Žalobou doručenou Městskému soudu v Praze dne 17. 10. 2006 se Ing. P. C. domáhal zrušení shora uvedených rozhodnutí žalovaného. Namítal, že „závadná a nepřípustná rozhodnutí správního orgánu I. stupně napadl včas a důvodně opravnými prostředky“. Ty nebyly řádně prošetřeny, rozhodné skutečnosti nebyly řádně zjištěny ani posuzovány a následně nebylo ani správně rozhodnuto ve shodě se zákonem a právním řádem. Vedle opravných prostředků vykonal i další paralelní úkony k ochraně svých práv. To rovněž nevzal žalovaný v úvahu. Namítal, že žalovaný obchází vše, co je rozhodné pro podstatu problému, řeší záležitosti druhořadé a snaží se věc zamlžit. V doplnění žaloby uvedl, že rozhodnutí vydaná v prvním stupni, která údajně byla napadena opožděnými odvoláními, nebyla doručena standardně ani náhradním způsobem. Tzv. náhradní doručení vyžaduje splnění určitých pevně a taxativně vyjmenovaných náležitostí. Předpoklady pro náhradní doručení splněny nebyly a bylo na žalovaném, aby podmínky pro náhradní doručení prokázal. Ing. K., kterému údajně byla předchozí rozhodnutí předána, nebyl zmocněn k tomu, aby za něj jednal. Protože učinil úkon ještě předtím, než započala plynout lhůta k podání odvolání, nemohla být tato lhůta zmeškána. Upozornil, že spolu s podanými odvoláními byly podány i žádosti o prominutí zmeškání lhůt, tyto řádné

úkony však správní orgány neřešily a i to je vadou, která rovněž nutí ke zrušení napadených rozhodnutí z formálních důvodů. I pokud by soud dospěl k tomu, že rozhodnutí vydaná v prvním stupni doručena byla, namítal, že je třeba napadená rozhodnutí i bez návrhu zrušit, neboť byla vydána bez splnění zákonných podmínek.

Ze soudního spisu vyplývá, že poté, kdy Ing. P. C. podal dne 16. 10. 2006 soudní žalobu, byl předtím, než bylo o podané žalobě rozhodnuto, na jeho majetek usnesením Městského soudu v Praze s účinky ke dni 27. 4. 2007 pod čj. 99K 20/2000 - 757 prohlášen konkurs a konkursním správcem byl ustanoven JUDr. Josef Cupka. Poté, kdy soud tuto skutečnost zjistil, jednal namísto stěžovatele s konkursním správcem, který v řízení vstoupil do procesního postavení žalobce. Jméno konkursního správce je uvedeno v záhlaví rozsudku napadeného kasační stížností a konkursnímu správci byl rozsudek rovněž doručen (dle poštovní dodejky se tak stalo dne 6. 5. 2009). Konkursní správce nepodal v zákonné lhůtě kasační stížnost.

Rozsudkem ze dne 24. 4. 2009, čj. 5 Ca 318/2006 - 71, Městský soud v Praze žalobu dílem zamítl v části, týkající se zrušení rozhodnutí ze dne 7. 8. 2006, čj. FŘ-11221/15/06 a čj. FŘ-11219/15/06, a dílem - pokud jde o rozhodnutí ze dne 7. 8. 2006, čj. FŘ-11222/15/06 - odmítl. O nákladech řízení rozhodl tak, že žádný z účastníků nemá na jejich náhradu právo. V odůvodnění rozsudku k žalobní námitce, že nebyly splněny podmínky pro náhradní doručení a nedošlo tak k doručení platebních výměrů, konstatoval, že předmětné platební výměry byly doručovány v dubnu 2002 do vlastních rukou na adresu trvalého bydliště. Zásilka však byla jako nevyžádaná vrácena zpět. Ze zprávy Vězeňské služby vyplývá, že Ing. C. byl od 7. 2. 2002 do 20. 12. 2002 ve vazbě ve věznici Praha-Pankrác a v místě doručení se nezdržoval. Proto nebylo možné doručení podle ustanovení § 17 odst. 5 zákona č. 337/1992 Sb. zákona o správě daní a poplatků ve znění pozdějších předpisů (dále též „daňový řád“). Městský soud v Praze zdůraznil, že správce daně nebyl žádným způsobem informován o místě, kde se Ing. C. nacházel. Jestliže se prokazatelně na místě svého pobytu nezdržoval a jinou adresu správci daně nesdělil, postupoval správce daně v souladu s ustanovením § 19 odst. 1 daňového řádu, jestliže platební výměr doručil veřejnou vyhláškou. Platební výměry byly řádně doručeny veřejnou vyhláškou dne 11. 7. 2002 a pro posouzení věci není rozhodné, kdy se adresát o platebních výměrech fakticky dozvěděl. Pokud byly splněny podmínky pro doručení veřejnou vyhláškou, je na místě vyvěsit oznámení na příslušné úřední desce a nikoli v domě, kde se adresát nezdržuje. Žalovaný tak prokázal, že platební výměry na daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků byly řádně doručeny. Proto byla vydána žalobou napadená rozhodnutí v souladu se zákonem. K odmítnutí žaloby proti rozhodnutí žalovaného ze dne 7. 8. 2006, čj. FŘ-11222/15/06, přistoupil Městský soud v Praze proto, že proti uvedenému rozhodnutí bylo u uvedeného soudu vedeno řízení pod sp. zn. 6 Ca 294/2006, které bylo završeno pravomocným rozsudkem ze dne 27. 5. 2008. Ve věci tak nebyly dány podmínky řízení, a proto byly splněny předpoklady podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

Soudní spis obsahuje podání Ing. C. ze dne 27. 4. 2009, ve kterém uvádí, že v souladu s ustanovením § 93 o. s. ř. z procesní opatrnosti v předmětné věci vstupuje do řízení jako vedlejší účastník. Dne 16. 5. 2009 adresoval soudu další podání, které označil jako kasační stížnost přistoupivšího vedlejšího účastníka s žádostí o prominutí případného zmeškání

lhůty a s žádostí o ustanovení advokáta pro povinné zastoupení v řízení o kasační stížnosti. Podání blíže nezdůvodnil, pouze navrhl zrušení rozsudku napadeného kasační stížností, neboť „bude-li rozhodováno podle práva, ani jinak rozhodnout nelze než žalobě vyhovět“. Doplnění svého podání si vyhradil pro další případná podání, která ve věci učiní.

V úvodu je třeba připomenout, že podle ustanovení § 432 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona, který nabyl účinnosti dne 1. 1. 2008, se pro konkursní a vyrovnací řízení zahájená před účinností tohoto zákona použijí dosavadní právní předpisy. Protože právní účinky prohlášení konkursu v této věci nastaly ke dni 27. 4. 2007, bylo třeba ve věci postupovat v režimu zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů.

Bylo třeba posoudit, jaké důsledky má na aktivní legitimaci k podání kasační stížnosti to, že v průběhu řízení o žalobě u Městského soudu v Praze byl prohlášen na majetek žalobce konkurs a zda je za takové situace úpadce oprávněn podat proti soudnímu rozhodnutí kasační stížnost, resp. zda v případě, že tak učiní, jde či nejde o podání učiněné osobou zjevně neoprávněnou [§ 46 odst. 1 písm. c) s. ř. s.].

Nejprve bylo třeba se zabývat procesní přípustností postupu, kdy poté, kdy v řízení přestal figurovat v procesním postavení žalobce, navrhl Ing. C. svůj vstup do řízení jako vedlejší účastník řízení podle ustanovení § 93 o. s. ř. Učinil tak podáním, kterým sdělil, že vstupuje do řízení jako vedlejší účastník, aby následně z titulu tvrzeného vedlejšího účastenství podal kasační stížnost. Byť je zásadní, zda byl Ing. C. jako úpadce k podání kasační stížnosti aktivně legitimován, je třeba rovněž vyjádřit stanovisko k přípustnosti vedlejšího účastenství ve správním soudnictví i k přípustnosti podání kasační stížnosti úpadcem v procesním postavení osoby zúčastněné na řízení.

Podle ustanovení § 93 o. s. ř. se jako vedlejší účastník může vedle žalobce nebo žalovaného zúčastnit řízení ten, kdo má právní zájem na jeho výsledku. Soudní judikatura z doby před nabytím účinnosti soudního řádu správního připouštěla vedlejší účastenství v řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu (např. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 10. 9. 1997, sp. zn. 5 A 108/96). Šlo o případy, kdy osoba, která se domáhala vstupu do řízení, dosud nefigurovala v dosavadním řízení v žádném jiném procesním postavení (např. žadatel o vydání rozhodnutí o umístění stavby v řízení o žalobě jiného účastníka správního řízení). Účelem takového postupu bylo zajistit, aby osobám, jejichž práva budou soudním rozhodnutím o přezkumu žalobou napadeného rozhodnutí dotčena, byl dán procesní prostředek svá práva v soudním řízení hájit.

Situace se změnila v souvislosti s přijetím soudního řádu správního. Soudní řád správní, který nabyl účinnosti dne 1. 1. 2003, obsahuje v ustanovení § 34 institut tzv. osoby zúčastněné na řízení. Osobami zúčastněnými na řízení jsou osoby, které byly přímo dotčeny ve svých právech a povinnostech vydáním napadeného rozhodnutí nebo tím, že rozhodnutí nebylo vydáno, a ty, které mohou být přímo dotčeny jeho zrušením nebo vydáním podle návrhu výroku rozhodnutí soudu, nejsou-li účastníky a výslovně oznámily, že budou v řízení práva osob zúčastněných na řízení uplatňovat.

Účinná procesní úprava správního soudnictví obsahuje vlastní ustanovení, jejichž účelem je zajistit, aby osoby, které jsou na svých právech a povinnostech přímo dotčeny vydáním nebo zrušením napadeného rozhodnutí, měly v soudním řízení možnost svá práva hájit. Podle ustanovení § 64 s. ř. s. nestanoví-li tento zákon jinak, použijí se pro řízení ve správním soudnictví přiměřeně ustanovení prvé a třetí části občanského soudního řádu. Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 13. 11. 2006, čj. 8 As 33/2005 - 52, konstatoval, že „ *přezkum správních rozhodnutí správními soudy představuje samostatný typ řízení, oddělený od systému civilního soudnictví, a řídící se vlastním procesním předpisem, kterým je soudní řád správní. Použití občanského soudního řádu na základě § 64 s. ř. s. je třeba považovat za výjimečné a uplatňující se pouze v případech, na které ustanovení soudního řádu správního vůbec nedopadají.*“ Ustanovení § 34 v souvislosti s osobami zúčastěnými na řízení obsahuje vlastní právní úpravu, byť ona vlastní úprava sleduje obdobný účel, který předtím plnilo i pro oblast správního soudnictví ustanovení § 93 o. s. ř. Není proto v případě, kdy se subjekt dovolává „zájmu na výsledku řízení a řádné ochrany majetku proti tvrzeným neoprávněným úkonům státu“ namístě přiznávat mu právní postavení vedlejšího účastníka v režimu občanského soudního řádu, protože soudní řád správní pro tyto případy obsahuje vlastní právní úpravu.

Jestliže výše uvedené závěry mají obecnou platnost, pak v souzené věci přistupuje navíc okolnost, že Ing. C. v době podání žaloby svědčilo právní postavení žalobce a následně po prohlášení konkursu právní postavení úpadce. Postavení žalobce nepozbyl projevem vlastní vůle, ale v důsledku relativně objektivní okolnosti - prohlášením konkursu na jeho majetek. Ustanovení § 34 odst. 1 s. ř. s. výslovně předpokládá, že právní postavení osoby zúčastněné na řízení může svědčit jen osobě odlišné od účastníků řízení. Je to i logické, protože žalobci svědčí v řízení více procesních práv než osobě na řízení zúčastněné (může navíc podle ustanovení § 34 odst. 3 s. ř. s. zejména disponovat jeho předmětem). Prostřednictvím institutu osoby zúčastněné na řízení má být dána možnost k ochraně jiných právních zájmů, než zájmů žalobce a žalovaného. Typicky účastníci správního řízení, kteří proti správnímu rozhodnutí nepodali žalobu, mohou chránit svá práva, která jim vyplývala a vyplývají z titulu účastenství ve správním řízení. Byť mohou být v konkrétní věci zájmy účastníků řízení a (některých) osob zúčastněných na řízení obdobné, vždy jde o zájmy jednotlivých subjektů, které v některých případech sice mohou účelově korespondovat, avšak v jiných tomu tak být nemusí.

Prohlášením konkursu na žalobcův majetek vstupuje do jeho procesního postavení správce konkursní podstaty. To však neznamená, že by bylo lze nadále na dosavadního žalobce nahlížet jako na osobu, která dosud stála „vně“ řízení a je tedy od účastníků řízení odlišná. Úpadce není osobou od žalobce odlišnou do té míry, že by měl v řízení odlišná a samostatná práva a právní zájmy. Byť je úpadce prohlášením konkursu podstatnou měrou omezen ve svých dispozičních oprávněních k majetku patřícímu do konkursní podstaty, jde stále o majetek úpadce a ona dispoziční omezení slouží k tomu, aby mohl být realizován účel konkursního řízení, kterým je uspořádání majetkových poměrů dlužníka, který je v úpadku (ustanovení § 1 odst. 1 zákona č. 328/1991 Sb.). Podle ustanovení § 14a odst. 1 věta první zákona č. 328/1991 Sb. přechází prohlášením konkursu na správce oprávnění vykonávat práva a plnit povinnosti, které podle zákona a jiných právních předpisů jinak přísluší úpadci. Podle ustanovení § 14 odst. 1 písm.c) tohoto zákona se řízení o nárocích, které se týkají majetku patřícího do konkursní podstaty nebo které mají

být uspokojeny z tohoto majetku, jejichž účastníkem je úpadce, přerušují, ledaže jde o trestní řízení (v němž však nelze rozhodnout o náhradě škody), o řízení o výživném nezletilých dětí, o řízení o výkon rozhodnutí; s výjimkou řízení o pohledávkách, které je třeba přihlásit v konkursu (§ 20), lze v řízení pokračovat na návrh správce, popřípadě ostatních účastníků řízení a správce se stává účastníkem řízení místo úpadce. Úpadce je tak z moci zákona i proti své vůli omezen na svých dispozičních právech k majetku patřícímu do konkursní podstaty. V procesní rovině to má za následek, že do procesního postavení žalobce vstupuje na místo úpadce správce konkursní podstaty. Je to tedy správce konkursní podstaty, který je nadále namísto úpadce oprávněn a povinen hájit zájmy týkající se majetku v konkursní podstatě v soudním řízení. Nadále sice platí, že úpadcova práva a právem chráněné zájmy mohly být dotčeny vydáním žalobou napadeného rozhodnutí, k ochraně těchto práv a právem chráněných zájmů však již v soudním řízení vystupuje někdo jiný – správce konkursní podstaty. Z uvedených důvodů proto úpadci nemůže po prohlášení konkursu na jeho majetek v průběhu soudního řízení z povahy věci nadále svědčit právní postavení osoby zúčastněné na řízení. Opačný závěr by vedl k podstatnému popření smyslu přechodu oprávnění vykonávat práva a povinnosti úpadce na správce konkursní podstaty, neboť úpadce by mohl nadále v soudním řízení vystupovat a činit procesní úkony případně i proti procesním zájmům správce konkursní podstaty na místě žalobce.

Nejvyšší správní soud se již v minulosti zabýval důsledky prohlášení konkursu na majetek dlužníka, a to jak za situace, kdy k němu došlo před podáním soudní žaloby, tak i za situace, kdy k němu došlo v průběhu daňového řízení. V rozsudku ze dne 5. 10. 2006 čj. 7 Afs 127/2004 - 72 dospěl k závěru, že „ *v průběhu konkursního řízení je k podání žaloby proti rozhodnutí správce daně, jímž byla zamítnuta reklamace proti rozhodnutí o přeplatku na dani, aktivně legitimován pouze správce konkursní podstaty, stejně jako k podání kasační stížnosti.* “ Závěr učiněný v tomto rozhodnutí je z hlediska toho, kdo je aktivně legitimován k podání kasační stížnosti v případě, že byl na majetek daňového subjektu prohlášen konkurs, jednoznačný. Je vhodné připomenout, že v uvedené věci byla podána ústavní stížnost, která však byla Ústavním soudem odmítnuta pro zjevnou neopodstatněnost (III. ÚS 304/07). Ústavní soud ponechal řešení shora uvedené otázky přípustnosti kasační stížnosti podané úpadcem a nikoli správcem konkursní podstaty k posouzení obecným soudům.

V rozsudku ze dne 5. 4. 2007, čj. 2 As 5/2006 - 89, Nejvyšší správní soud sice dovodil, že v případě, kdy *je žalobce v konkursu, nevylučuje jej to z možnosti podání <u>žaloby ve věci odpovědnosti za porušení povinnosti</u>*“, nicméně argumenty užité v tomto rozhodnutí lze využít i při posouzení, jak je tomu v případě prohlášení konkursu v průběhu soudního řízení o přezkumu rozhodnutí, která se týkají daně z příjmů fyzických osob. Nejvyšší správní soud připustil žalobu úpadce v uvedené věci s odkazem na povahu řízení, které bylo předmětem soudního přezkumu a sice rozhodnutí o uložení pokuty. Dospěl k závěru, že zaplacení uložené pokuty z majetku patřícího do konkursní podstaty je pouze jedním z důsledků uložení pokuty a neméně podstatné je rovněž závazné zjištění porušení příslušné veřejnoprávní povinnosti a do budoucna je pro příslušný subjekt nezbytné, aby věděl, jaké jednání je v rozporu se zákonem. V daňovém řízení však bezprostřední souvislost s majetkem náležejícím do konkursní podstaty dána bezpochyby je. Pravomocná rozhodnutí – platební výměry na daň z příjmů fyzických osob, se v majetkové sféře úpadce

projeví snížením jeho majetku, který patří do konkursní podstaty. Jde tak o řízení o nárocích, které se týkají majetku náležejícího do konkursní podstaty ve smyslu ustanovení § 14 odst. 1 písm. c) zákona č. 328/1991 Sb. Oprávnění úpadce nadále disponovat s majetkem, který patří do konkursní podstaty, je velmi podstatně omezeno, protože tato oprávnění přecházejí na správce konkursní podstaty. Nejvyšší soud ve svém stanovisku občanskoprávního a obchodního kolegia ze dne 17. 6. 1998, sp. zn. Cpjn 19/98, dospěl k závěru, že není rozhodné, zda se jedná o řízení soudní či jiné (např. správní), ale podstatné je, že se jedná o řízení o nároku, který se týká majetku patřícího do konkursní podstaty. Takovými nároky se rozumí veškeré nároky, jež s majetkem podstaty přímo či nepřímo souvisí a které mají vliv na některá (byť dílčí) oprávnění s majetkem podstaty spojená.

Mezi oprávnění disponovat s majetkem náležejícím do konkursní podstaty lze nepochybně zařadit i oprávnění správce konkursní podstaty vykonávat procesní práva v soudním řízení o přezkumu zákonnosti žalobou napadených správních rozhodnutí. Bylo na uvážení správce konkursní podstaty, zda poté, kdy mu byl doručen rozsudek Městského soudu v Praze, bude proti němu brojit kasační stížností či nikoli. Správce konkursní podstaty kasační stížnost proti rozsudku nepodal. Pokud za této situace podal kasační stížnost toliko úpadce a nikoli správce konkursní podstaty, je třeba uzavřít, že kasační stížnost byla podána osobou zjevně neoprávněnou a Nejvyšší správní soud kasační stížnost podle ustanovení § 120 a § 46 odst. 1 písm. c) s. ř. s. odmítl.

Při úvaze, zda je na místě kasační stížnost v souzené věci odmítnout či zamítnout, vycházel Nejvyšší správní soud z rozsudku ze dne 27. 9. 2005, čj. 4 As 50/2004 - 59, podle kterého „*odmítnutí návrhu proto, že byl podán osobou k tomu zjevně neoprávněnou [§ 46 odst. 1 písm. c) s. ř. s.], lze vyhradit pouze případům nedostatku procesní legitimace a jen zcela zjevným nedostatkům legitimace hmotné, zjistitelným bez pochyb okamžitě, zpravidla již z návrhu samotného.*“ Ve věci bylo zcela zřejmé (a bylo to zřejmé okamžitě z podané kasační stížnosti), že zatímco v procesním postavení žalobce vystupoval v době vydání kasační stížností napadeného rozsudku správce konkursní podstaty, kasační stížnost byla podána úpadcem. I vzhledem k tomu, že k souvisejícím otázkám je již k dispozici soudní judikatura, dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že šlo o situaci, kdy je kasační stížnost podána osobou zjevně neoprávněnou a jsou proto splněny podmínky pro odmítnutí kasační stížnosti.

Výrok o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti má oporu v ustanovení § 60 odst. 3 s. ř. s. za použití § 120 s. ř. s., podle nichž nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů řízení, byla-li kasační stížnost odmítnuta.

P o u č e n í : Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně 13. dubna 2010

JUDr. Michal Mazanec
předseda senátu